

МВС України

Львівський державний університет
внутрішніх справ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник
ГУ НП України
у Львівській області
підполковник поліції

В.М. Фучило

«30» 11 2018

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
Львівського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук

І. Созанський

«30» 11 2018

ПРОГРАМА

навчальної практики

на посаді оперуповноваженого карного розшуку

та методичні рекомендації для курсантів

3-го курсу факультету № 2

Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Львівського державного університету внутрішніх справ

Галузь знань: 08 «Право»

Спеціальність: 081 «Право»

Спеціалізація: оперативно-розшукова

Львів

2018

Розробники програми навчальної практики:

Сидорук І. І. – декан факультету № 2 Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції ЛьвДУВС кандидат юридичних наук;

Баб'як А. В. – завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету № 2 Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції ЛьвДУВС кандидат юридичних наук, доцент;

Кондратюк О. В. – професор кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету № 2 Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції ЛьвДУВС кандидат юридичних наук, доцент;

Дмитрик Ю. І. – доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету № 2 Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції ЛьвДУВС кандидат юридичних наук, доцент

Розглянуто на засіданні кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету № 2 ПФПНП Львівського державного університету внутрішніх справ (протокол від «07» листопада 2018 року № 5).

Розглянуто на засіданні вченої ради факультету № 2 ПФПНП Львівського державного університету внутрішніх справ (протокол від «14» листопада 2018 року № 4).

Розглянуто на засіданні Науково-методичної ради Львівського державного університету внутрішніх справ (протокол від «20» листопада 2018 року № 4).

Програма навчальної практики у посаді оперуповноваженого карного розшуку та методичні рекомендації для курсантів 3-го курсу факультету № 2 Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції ЛьвДУВС / укладачі: І. І. Сидорук, А. В. Баб'як, О. В. Кондратюк, Ю. І. Дмитрик. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 53 с.

© Сидорук І.І., Баб'як А.В.,
Кондратюк О.В., Дмитрик Ю.І., 2018
© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2018

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ

Програмою визначено порядок організації навчальної практики курсантів Львівського державного університету внутрішніх справ (далі – ЛьвДУВС) у підрозділах кримінальної поліції.

Навчальна практика курсантів 3-го курсу факультету №2 ПФПНП ЛьвДУВС у посаді оперативного уповноваженого підрозділу карного розшуку (далі – КР) передбачає набуття практичних навичок роботи в підрозділах КР на вказаній посаді.

Програма навчальної практики курсантів 3-го курсу факультету №2 ПФПНП ЛьвДУВС у посаді оперативного уповноваженого підрозділу КР (далі – Програма) підготовлена відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про Національну поліцію», Положення про практичну підготовку курсантів ЗВО МВС України, затвердженого наказом МВС України від 27.06.2013 № 621.

Мета практики. Навчальна практика у посаді оперативного уповноваженого підрозділу КР є складовою підготовки фахівців, обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня. Практика проводиться з метою підготовки майбутніх спеціалістів до самостійного виконання службових обов'язків, призначена для максимального ознайомлення курсантів з роботою підрозділів КР загалом та оперативного уповноваженого КР зокрема.

Завдання практики

1. Ознайомлення з організацією діяльності підрозділу КР та оперативною обстановкою на території обслуговування

1.1. Курсант повинен ознайомитися з:

- оперативною обстановкою на території обслуговування;
- структурою підрозділів КР та їх місцем у системі Національної поліції;
- обов'язками та правами працівників підрозділів КР;
- завданнями підрозділів КР;
- особливостями виконання доручень слідчого, прокурора щодо здійснення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні.

1.2. Курсант повинен набути вмінь:

- планувати роботу;
- взаємодії з іншими службами та підрозділами поліції, правоохоронними та контролюючими органами, громадськими організаціями;
- здійснювати першочергові заходи з перевірки інформації щодо злочинів загально кримінальної спрямованості.

2. Ознайомлення з організацією роботи КР у сфері попередження, виявлення та припинення злочинів.

2.1. Курсант повинен вивчити:

- завдання, систему, структуру, компетенцію та загальні положення Організації діяльності підрозділів КР;
- оперативно-розшукову характеристику злочинів, які належать до компетенції КР;
- тактичні прийоми попередження та припинення злочинів;
- підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності підрозділами КР;
- підстави та порядок виконання доручень слідчого, прокурора щодо здійснення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні.

2.2. Курсант повинен набути умінь:

- виявляти осіб, котрі причетні до вчинення злочинів загальнокримінальної спрямованості, забезпечувати фіксацію слідів злочинів (предметів, документів тощо);
- виявляти осіб, які становлять оперативний інтерес, та здійснювати постановку їх на профілактичний облік;
- застосовувати основні практичні прийоми припинення задуманих та підготовлюваних злочинів у сфері загально кримінальної спрямованості;
- використовувати оперативні обліки у попередженні та припиненні злочинів загально кримінальної спрямованості;
- документувати злочинні дії осіб (за оперативно-розшуковими справами);
- вміти виконати доручення слідчого, прокурора щодо здійснення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні;
- складати відповідні документи за результатами використання оперативно-розшукових сил, засобів та методів ОРД, а також за результатами здійснення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій у боротьбі зі злочинами у сфері загально кримінальної спрямованості.

3. Ознайомлення з розшуковою роботою КР

3.1. Курсант повинен вивчити:

- категорії осіб, які розшукуються підрозділами КР;
- організацію розшукової роботи в межах державного, міждержавного та міжнародного розшуку, особливості цієї діяльності;
- завдання, які вирішуються у процесі розшукової роботи;
- сучасну організацію, систему, суб'єкти і об'єкти розшукової роботи;
- розшукові заходи згідно з типовими планами «Сирена», «Грім», «Перехоплення».

3.2. Курсант повинен набути умінь:

- оформлення розшукових завдань, орієнтувань, виставлення облікових документів;
- планування розшукової роботи.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ, ПРОВЕДЕННЯ І КЕРІВНИЦТВО НАВЧАЛЬНОЮ ПРАКТИКОЮ

Учасниками процесу організації та проведення практики є:

- керівництво ЗВО – ректорат ЛьвДУВС, керівництво факультету № 2 ЛьвДУВС;
- керівники практики від ЗВО - науково-педагогічний персонал кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету №2 ЛьвДУВС та інших кафедр, які залучаються до організації та проведення навчальної практики;
- керівники територіальних підрозділів поліції, підрозділів, у яких курсанти проходять практику, та безпосередні керівники практики від територіальних підрозділів поліції.

На весь період проведення навчальної практики наказом ректора ЛьвДУВС призначаються керівники практики з числа досвідчених осіб науково-педагогічного складу кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету № 2, а також інших кафедр ЛьвДУВС, у разі необхідності.

Організацію проведення практики, контроль за її проходженням здійснюють ректорат ЛьвДУВС, керівництво факультету № 2 та керівники територіальних підрозділів поліції (керівник територіального підрозділу КР), у розпорядження яких направлені курсанти.

Ректорат ЛьвДУВС, керівництво факультету № 2 забезпечує:

- 1) своєчасне прибуття курсантів для проходження практики до територіальних підрозділів поліції та призначення керівників практики;
- 2) розробку навчально-методичного забезпечення матеріалів для практики, методичних рекомендацій для керівників практики та програм практики курсантів;
- 3) завчасне інформування (не пізніше ніж за місяць до початку практики) територіальні підрозділи поліції про терміни проведення практики та кількісний склад курсантів, направлення переліку питань для проведення вхідного/вихідного контролю знань;
- 4) проведення інструктажів із курсантами, які скеровуються на практику;
- 5) надання курсантам програми практики, методичних рекомендацій щодо організації практики в територіальних підрозділах поліції;
- 6) проведення необхідних організаційних заходів перед виїздом курсантів на

практику та здійснення контролю за прибуттям практикантів до територіальних підрозділів поліції для його проходження;

7) ознайомлення практикантів із системою інформування про хід практики та забезпечення контролю за виконанням ними планів практики, веденням щоденників практики, дотриманням визначеного розпорядку дня, своєчасністю підготовки ними необхідної звітної документації.

Керівники навчальної практики від ЛьвДУВС:

1) здійснюють контроль за організацією практики курсантами в територіальних підрозділах поліції та мають право отримувати витяги з наказів про її організацію;

2) ознайомлюються з **планами** практики, змістом **щоденників** і надають рекомендації щодо знесення змін і доповнень відповідно до Програми;

3) мають право виявляти і вживати заходів для усунення недоліків в організації практики та вносити пропозиції керівництву територіальних підрозділів поліції щодо їх усунення;

4) мають право вивчати умови організації та проведення практики курсантів, бути присутніми під час проведення інструктажів та доведення заходів безпеки, спостерігати за виконанням ними практичних дій;

5) можуть брати участь у підведенні підсумків несення служби (виконання практичних дій) курсантами;

6) мають право вносити пропозиції керівництву відповідних територіальних підрозділів поліції щодо заохочення керівників практики з числа працівників територіальних підрозділів поліції;

7) мають право отримувати інформацію у відповідних територіальних підрозділах поліції про роботу молодих фахівців-випускників ЗВО у регіоні.

Керівники територіальних підрозділів поліції, куди скеровані курсанти на практику:

1) визначають конкретні підрозділи і служби за напрямом, відповідно до спеціальності (спеціалізації) курсантів, які прибувають на практику, створюють належні умови для її проведення;

2) призначають наказом безпосередніх керівників практики з числа осіб, рекомендованих керівництвом підрозділу, у якому планується проведення практики. Цим же наказом закріплюють курсантів за керівниками практики (не більше трьох курсантів за одним працівником). Копію наказу в **семиденний** термін направляють до ЗВО;

3) забезпечують своєчасне інформування керівників підрозділів, до яких курсанти розподілені для проходження практики, про її терміни, мету та порядок організації і проведення;

4) організовують своєчасне оформлення і видачу курсантам на період практики вкладишів до службового посвідчення, що підтверджують виконання

обов'язків на конкретній посаді (додаток 5);

5) організують проведення вхідного/вихідного контролю знань практикантів до початку практики та перед його захистом згідно з питаннями, що розроблені ЗВО, та відповідно до вимог програм навчальної практики і функціональних обов'язків за посадою, на якій вона проводиться;

б) здійснюють постійний контроль за організацією та проведенням практики, можуть готувати пропозиції щодо її вдосконалення; підводять підсумки та аналізують результати практики з обов'язковим виставленням загальної оцінки. Копії підсумкових матеріалів направляють до ЛьвДУВС;

7) вживають заходів щодо забезпечення належних умов праці та побуту курсантів під час проходження практики;

8) припиняють проходження практики та відряджають курсанта до ЛьвДУВС (із письмовим повідомленням) у разі систематичного невиконання ним плану, недбалого ставлення до виконання службових обов'язків або грубого порушення службової дисципліни.

Керівники підрозділів КР, у яких курсанти проходять практику, зобов'язані:

1) забезпечити створення належних умов для виконання програм, планів практики у повному обсязі та контроль за їх реалізацією;

2) призначити керівників практики з числа найбільш підготовлених працівників, які мають відповідний кваліфікаційний рівень, достатній практичний досвід роботи, високі ділові та моральні якості;

3) представити курсантів особовому складу підрозділу, роз'яснити їх правовий статус;

4) провести інструктажі з курсантами, ознайомити їх з оперативною обстановкою, завданнями і функціями підрозділу КР, його структурою, внутрішнім розпорядком, заходами особистої безпеки та правилами безпеки праці, умовами використання і застосування спецзасобів тощо;

5) проводити виховну роботу з курсантами;

б) забезпечити курсантів робочими місцями, службовими бланками, літературою тощо, за можливості створити для них необхідні житлово-побутові умови (забезпечити житлом, медичним обслуговуванням та харчуванням);

7) передбачати під час формування розпорядку робочого дня курсантів час для роботи з нормативно-правовими актами (2-3 години на тиждень);

8) щотижнево розглядати питання організації та проведення практики курсантів на оперативних нарадах, надавати їм допомогу у виконанні завдань, передбачених програмою практики, готувати пропозиції щодо її вдосконалення;

9) контролювати виконання вимог програми навчальної практики курсантами, планів практики у повному обсязі;

10) погоджувати та надавати на затвердження керівництву відповідного

територіального підрозділу поліції звіти про підсумки практики (копію звіту після затвердження надсилати до ЗВО);

11) затверджувати характеристики курсантів;

12) розробляти, погодивши з керівництвом територіальних підрозділів поліції, розпорядок дня курсантів, які проходять практику.

Керівники навчальної практики від (підрозділу КР) територіальних підрозділів поліції зобов'язані:

1) ознайомити курсантів з оперативною обстановкою на ділянці (об'єкті, у регіоні), характером і особливостями роботи;

2) здійснювати практичне навчання відповідно до програми навчальної практики та плану проходження навчальної практики, водночас проводити роботу, спрямовану на формування у курсантів навичок і вмінь, що необхідні для успішного виконання поставлених завдань;

3) вести щоденний облік та давати оцінку роботі практиканта, контролювати виконання плану проходження практики, дотримання внутрішнього розпорядку, ведення щоденників тощо;

4) вивчати рівень підготовки, ділові та моральні якості курсантів, їх ставлення до роботи;

5) узагальнювати підсумки практики та подавати звіти на погодження відповідним керівникам підрозділів внутрішніх справ;

6) складати характеристики на курсантів, затверджувати їх у керівництва територіальних підрозділів поліції (не пізніше ніж: за три дні до закінчення практики).

Обов'язки викладачів – керівників практики:

1) проводити інструктажі з працівниками територіальних підрозділів поліції – безпосередніми керівниками практики та керівниками територіальних підрозділів поліції від базового органу;

2) здійснювати контроль за виконанням курсантами програми та індивідуальних планів практики, веденням щоденника;

3) надавати курсантам необхідну методичну допомогу під час практики;

4) вивчати та систематизувати досвід роботи випускників Львівського державного університету внутрішніх справ, які проходять службу в підрозділах;

5) ознайомлюватися з умовами проживання курсантів.

Права викладачів – керівників практики:

1) ознайомлюватися з планом практики;

2) подавати пропозиції щодо усунення недоліків в організації і проведенні практики;

3) вносити пропозиції щодо заохочення керівників практики з числа працівників територіальних підрозділів поліції;

4) бути присутніми та брати участь в обговоренні результатів роботи, пов'язаної з виконанням навчальної програми курсантами.

Курсанти зобов'язані:

1) своєчасно прибути для проходження навчальної практики до відповідного територіального підрозділу поліції;

2) виконувати передбачені програмою практики завдання у визначені терміни та скласти план роботи, який затвердити у керівника кафедри;

3) дотримуватись заходів особистої безпеки, правил охорони праці, техніки безпеки, встановленого розпорядку дня;

4) під час навчальної практики чітко спланувати свою роботу, ретельно та якісно проводити кожний із заходів, сумлінно виконувати службові доручення, щоденно вести облік здійснених заходів, про що робити відмітки у щоденнику практики, бути дисциплінованим, мати зразковий зовнішній вигляд;

5) ознайомлюватися з нормативно-правовими актами, інструкціями, оглядами, методичними та аналітичними документами, що стосуються діяльності територіальних підрозділів поліції, формами і методами роботи працівників. Засвоїти функціональні обов'язки за посадою;

6) виконувати розпорядок дня, встановлений у підрозділі за місцем навчальної практики, дотримуватися дисципліни та законності;

7) вести щоденник, щоденно звітувати безпосередньому керівникові практики від територіального підрозділу поліції про виконану роботу;

8) систематично підтримувати зв'язок із керівником практики з числа науково-педагогічного складу ЛьвДУВС, повідомляти про недоліки в організації навчальної практики;

9) відвідувати заняття зі службової та спеціальної підготовки;

10) підготувати звіт про практику за встановленою формою та подати його на погодження та затвердження. Оформити інші документи, які необхідно подати до захисту практики.

Курсанти мають право:

1) ознайомлюватися з усіма службовими документами в обсязі завдань, визначених програмою практики та планами практики;

2) підписувати від свого імені підготовлені за дорученням безпосереднього керівника практики документи;

3) за згодою безпосереднього керівника практики користуватися технічними та іншими засобами, наявними у відповідному територіальному підрозділі поліції;

4) надавати пропозиції керівництву територіальних підрозділів поліції та університету щодо вдосконалення організації та проведення практики, а також діяльності оперативних підрозділів;

5) повідомляти керівництво ЗВО у випадках порушень вимог чинного законодавства України, нормативно-правових актів МВС та МОН, цього Положення з боку керівництва територіальних підрозділів поліції за місцем проходження практики.

Суворо забороняється залучати курсантів до виконання завдань, не передбачених цією Програмою, а також переміщати їх з одного підрозділу до іншого без погодження з ректоратом ЛьвДУВС.

Також забороняється залучати курсантів до завдань, виконання яких пов'язане з ризиком для життя і здоров'я або може призвести до неправомірних дій через відсутність практичних навиків.

3. ПОРЯДОК ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНИХ ДОКУМЕНТІВ

Документацією навчальної практики є:

- індивідуальний план практики;
- щоденник практики;
- звіт за результатами практики;
- затверджений начальником територіального підрозділу поліції відгук-характеристика керівника навчальної практики, обов'язковим реквізитом якого є гербова печатка відповідного підрозділу;
- інші документи щодо проходження практики курсантами 3-го курсу мають бути оформлені одним архівом (звичайні, без грифу обмеженого доступу).

Індивідуальний план практики має бути складений так, щоб у ньому передбачалося виконання усіх завдань, передбачених цією Програмою. Планування своєї роботи курсант здійснює з розрахунку на весь період практики. Практику слід організувати так, щоб кожен день був забезпечений виконанням конкретних заходів (завдань практики).

У плані вказуються заходи до виконання, термін їх виконання, відмітка про виконання (підтверджується підписом безпосереднього керівника практики (додаток 1)).

Складений індивідуальний план практики затверджується керівником кафедри, та підписується курсантом, який його склав.

Для повноти, змістовності й результативності виконання програми курсанти ведуть щоденники практики (прошиті, пронумеровані зошити обсягом не менше 40 арк.). Щоденник ведеться упродовж усієї практики, в ньому відображаються організаційні, оперативно-розшукові дії, у яких бере участь курсант щодня.

У щоденнику фіксується інформацію про хід виконання запланованих заходів, а також інформацію про виконання позапланових заходів (додаток 2).

Після закінчення практики складається **звіт**, який затверджує начальник територіального підрозділу поліції (додаток 3) та **відгук-характеристика** (додаток 4).

У кінці практики курсант готує **звіт**, у якому вказує підсумки практики. У звіті необхідно вказати назву підрозділу КР, у якому курсант проходив навчальну практику, результати виконання завдань практики та досягнення її мети (що конкретно виконувалось, які необхідні уміння та навички були набуті під час практики). Крім того, можуть висловлюватися пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховного процесу та заходи щодо оптимізації практики у підрозділах КР, труднощі та недоліки, які були під час її проходження.

Звіт складається курсантом, погоджується з керівником навчальної практики, і затверджується начальником територіального підрозділу поліції.

У відгуку-характеристиці мають відобразитися обсяг та якість виконання програми практики й плану проходження практики, рівень підготовленості слухача чи курсанта до виконання службових обов'язків і вміння реалізувати набуті знання на практиці; наявність навичок тактично правильно застосовувати спеціальні й технічні засоби, дотримуватися заходів особистої безпеки, складати службові документи; особисті морально-вольові якості, дисциплінованість, старанність; професійний рівень розвитку; ставлення до роботи загалом та підсумкова оцінка за практику. Характеристики направляються до ЗВО і долучаються до особових справ курсантів.

Відгук-характеристику готує керівник навчальної практики і затверджує начальник територіального підрозділу поліції.

На час проходження навчальної практики курсантам оформлюються та видаються **вкладиші** до посвідчення особи, які підтверджують, що вони є оперуповноваженими КР (додаток 5). До вкладиша вносять такі дані: серію та номер посвідчення, особові дані курсанта, строк, до якого діє вкладиш, посаду, прізвище. Вкладиш підписує начальник територіального підрозділу поліції, він скріплюється печаткою. Без пред'явлення службового посвідчення вкладиш вважається недійсним.

У документах навчальної практики **СУВОРО ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ** вказувати дані, які можуть призвести до розголошення таємниці та зашкодити проведенню оперативно-розшукової діяльності або виконанню завдань підрозділу КР. Зазначається виключно формулювання заходу відповідно до вимог Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України, Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», відомчих нормативних документів МВС України.

4. ЗАХИСТ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Після закінчення навчальної практики курсанти подають до комісії з захисту практики навчального закладу такі документи:

- індивідуальний план практики (з відмітками про виконання запланованих заходів);
- щоденник практики;
- звіт за результатами практики;
- затверджений начальником територіального підрозділу поліції відгук-характеристику керівника практики;
- інші документи щодо проходження практики курсанти оформляють і представляють одним архівом (звичайні, без грифу таємно).

Окрім цього, за результатами навчальної практики, передбачено проведення поліцейського квесту, за формою, встановленою членами комісії, що прийматимуть захист практики.

Завдання для проведення поліцейського квесту приймається рішенням кафедри, яке оформляється протоколом засідання кафедри за участі декана факультету.

Під час захисту навчальної практики курсантам пропонуються ситуативні завдання щодо їх дій у складі слідчо-оперативної групи в статусі оперуповноваженого карного розшуку на місці вчинення одного із злочинів загальнокримінальної (умисне вбивство, грабіж, розбій, незаконне заволодіння транспортним засобом, крадіжка, незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами) спрямованості.

Узагальнюючи набуті теоретичні знання та практичні навички, отримані під час проходження навчальної практики, курсант, ознайомившись із фабулою завдання, зобов'язаний:

- проаналізувати та оцінити оперативно-розшукову ситуацію на місці події;
- здійснити попередню кримінально-правову кваліфікацію кримінального правопорушення, ґрунтуючись на додатковій інформації, отриманій на місці події;
- конкретизувати можливі додаткові джерела оперативної інформації щодо обставин вчинення кримінального правопорушення та причетних осіб;
- обрати найбільш доцільні заходи оперативного (ініціативного) пошуку з метою документального закріплення результатів негласної роботи на місці події;
- визначити форми взаємодії із слідчим на місці події за результатами проведення негласної роботи;
- визначити форму та спосіб оперативного інформування чергової частини територіального органу Національної поліції та керівника оперативного підрозділу (карного розшуку) з метою подальшої організації загороджувальних та

першочергових розшукових заходів;

- визначити форми використання оперативним працівником можливостей чергового територіального відділу поліції для вжиття заходів щодо переслідування і затримання злочинці по «гарячих слідах», а також організації перекриття можливих шляхів відходу злочинців;

- визначити форму та спосіб перевірки отриманої інформації з місця події по прибуттю до територіального підрозділу поліції із використанням систем інформаційно-аналітичного забезпечення підрозділів Національної поліції;

- організувати роботу з особами, які конфіденційно співробітничать з оперативним підрозділом, з метою встановлення особи злочинця.

Перелік першочергових завдань для усіх складів кримінальних правопорушень в кожному конкретному випадку у ході квесту деталізуються доповідачами.

Мета поліцейського квесту – розкрити зміст набутих теоретичних знань та практичних навичок в ході розв’язання квестового завдання курсантом.

Результати проходження практики оцінюються комісіями з огляду на попереднє вивчення звітних матеріалів, висновків керівників територіальних підрозділів поліції, у яких проходили практику, запропонованих курсантом ефективних вирішень практичних завдань.

За підсумками захисту практики курсанту виставляється оцінка, яка вноситься до залікової книжки, екзаменаційної відомості та у додаток до диплома.

Результати захисту практики відображаються в атестаціях курсантів. Підсумки проходження практики фіксуються в особових справах випускників.

Завідувач кафедри

оперативно-розшукової діяльності
факультету № 2 Інституту
з підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції ЛьвДУВС
кандидат юридичних наук, доцент,
полковник поліції

А. В. Баб'як

ПОГОДЖЕНО

Декан факультету № 2 Інституту
з підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції ЛьвДУВС
кандидат юридичних наук
полковник поліції

І. І. Сидорук

5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ У ФОРМІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО КВЕСТУ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Практичні заняття у формі поліцейського квесту в ЗВО МВС виступають ефективним засобом закріплення теоретичних знань та розвитку практичних навичок, що необхідні курсантам у подальшій професійній діяльності. Розроблені методичні рекомендації може бути використано в межах вивчення спеціальних дисциплін з метою формування комунікативної компетентності. В основі проведення поліцейського квесту покладено ситуаційний метод (рольова, ділова гра тощо), змістовну частину якого спрямовано на опанування курсантами алгоритму дій, пов'язаного з реалізацією поліцією своїх службових завдань.

Квест у реальності передбачає повне занурення в сюжетну лінію, що ґрунтується на змісті конкретних фабул службової діяльності й на виконанні активних дій, спрямованих на досягнення певної мети та прийняття рішення на основі аналізу ситуації.

Форма проведення практичного заняття з поліцейського квесту визначає місце його проведення (навчальний, криміналістичний полігон, тактичне містечко (комплекс, центр тощо).

Теми практичних занять у формі поліцейського квесту, як правило, є комплексними, їх назви мають бути розгорнутими і зрозумілими.

Викладач вербалізує конкретне завдання в межах обраної теми, чітко визначає підсумковий результат роботи, серію питань, на які потрібно знайти відповіді, окреслює проблему, яку необхідно вирішити, визначає позицію, яка має бути захищена, і вказує на іншу діяльність, спрямовану на переробку й надання результатів відповідно до зібраної інформації.

Поліцейський квест складається із сукупності способів і прийомів спільної узгодженої діяльності викладача і курсантів, а також курсантів один із одним, у процесі якої вони досягають певного рівня володіння дисциплінами професійного спрямування.

Поліцейський квест можливо проводити з різних предметів та на різних рівнях навчання, охоплювати як окрему проблематику, навчальну дисципліну або тему, так і бути міждисциплінарним.

Міжпредметні зв'язки в професійній освіті відіграють важливу роль при підвищенні практичної підготовки курсантів. За допомогою міжпредметних зав'язків будується фундамент для комплексного бачення та підходу до вирішення складних завдань із реальних ситуацій.

За даною тематикою в робочих навчальних планах із навчальних дисциплін, предметом вивчення яких є службова діяльність Національної поліції, має

бути передбачено обов'язкове проведення поліцейського квесту під час захисту практики і стажування.

Поліцейський квест, у якому використано реальні фабули службових ситуацій й інтегровано їх у навчальний процес, сприяє ефективному вирішенню цілої низки практичних завдань, а саме:

- створює можливості розвитку навичок професійного спілкування шляхом реалізації головної функції – комунікативної;

- підтримує навчання на рівні мислення, аналізу, практичних дій та оцінки;

- підвищує мотивацію курсантів до вивчення дисциплін, з одного боку, і до використання отриманих знань у навчальній практичній діяльності – з іншого;

- сприяє розвитку компетенції із самонавчання та самоорганізації, отриманню навичок командного вирішення проблем, виконанню практичних завдань у реальній обстановці, умінню визначення правильного рішення в проблемній ситуації;

- учасник квесту вчиться виходити за межі змісту та форм подання навчального матеріалу викладачем; отримує додаткову можливість професійної експертизи своїх творчих здібностей та практичних умінь; вчиться використовувати здібності теоретичні знання в практичній діяльності.

5.1. МЕТА, МЕТОДИ, ЗАВДАННЯ ТА ВИДИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО КВЕСТУ

Поліцейський квест є навчальним прийомом, що охоплює практичне заняття або декілька практичних занять та моделює різні аспекти професійної діяльності поліції і забезпечує умови для комплексного використання набутих курсантами знань з предмета професійної діяльності, удосконалення загальних та професійних якостей, а також більш повне оволодіння дисциплінами професійного спілкування.

Метою поліцейського квесту є зміна сталих стереотипів організації занять і напрацювання елементів практичної роботи завдяки імітації майбутньої професійної поліцейської діяльності та моделюванню типової ситуації.

Метод поліцейського квесту сприяє підвищенню рівня професійної компетенції внаслідок збільшення обсягу навчального часу, виділеного для практичної роботи, Самостійному набуттю та використанню в практичній діяльності нових знань і навичок, прийняттю правильних рішень у межах своєї професійної компетенції, злагодженій роботі в команді. Обов'язковою умовою вдалого проведення поліцейського квесту є спільність дій курсантів. У процесі надання відповідей на поставлені запитання, вирішення завдань вони не тільки самі на-

вчаються, а й вчать одне одного, обмінюються досвідом і знаннями. Спільність дій сприяє й тому, що інформація, яка була невідома одному учаснику, або яку він забув, засвоюється і запам'ятовується в умовах підвищеної емоційності, яка створюється, зокрема, і завдяки командній роботі, а також дає змогу мобілізуватися і вирішувати нестандартні завдання.

Завданням поліцейського квесту є розвиток креативного мислення, розкриття творчого потенціалу, формування навичок раціонального використання навчального часу та стимулювання пізнавальної мотивації.

Формулювання завдань є одним із найскладніших етапів підготовки поліцейського квесту. Це мають бути не лише запитання, на які необхідно відповісти, а й творчі, цікаві, професійні завдання, для вирішення яких необхідно креативно й оригінально застосувати наявні знання.

Поліцейський квест дозволяє моделювати різні варіанти службових ситуацій та корегувати їх.

Розрізняють два типи квестів, що розраховані на:

- нетривалий час (використовується для поглиблення знань, їх інтеграції, розраховується на одне заняття);

- тривалий час (використовується для поглиблення та засвоєння знань, що отримуються, розраховано на кілька занять).

Залежно від сюжету квести можуть бути:

- лінійні, в яких гру побудовано за ланцюжком: після виконання одного завдання учасники отримують наступне, і так доти, доки не вирішать усі завдання;

- штурмовими, де всі учасники отримують головне завдання із декількома підказками, але самостійно обирають шляхи його вирішення;

- кільцевими, які являють собою той самий «лінійний» квест, але замкнутий у коло. Учасники стартують із різних точок, які будуть для них фінальними.

Види поліцейського квесту визначають відповідно до різних його критеріїв, а саме: за завданням освітнього процесу; за кількістю учасників; за кількістю ігрових періодів; за видом оцінювання діяльності учасників, за методологією проведення; за формою взаємодії учасників тощо.

5.2. ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО КВЕСТУ

Поліцейський квест є формою моделювання службової діяльності. Участь у ньому передбачає наявність у курсантів достатнього рівня підготовки, що обумовлює доцільність використання цього навчального прийому серед курсантів старших курсів, які мають належний рівень володіння службовою ситуаці-

єю, необхідною професійною підготовкою, опанували низку спеціальних дисциплін, а також мають досить високий рівень самосвідомості й розуміють, що поглиблені ними в процесі поліцейського квесту знання та розвинені вміння знадобляться в подальшій професійній діяльності.

Крім підготовки сценарію поліцейського квесту, його розроблення передбачає необхідність визначення загальної мети і конкретних цілей, етапів, проблемних ситуацій, ролей, функцій учасників, виду їх взаємодії, системи правил та оцінювання.

Складність проблемних ситуацій поліцейського квесту зростатиме залежно від року навчання курсантів, які його відтворюють.

Поліцейський квест повинен передбачати: імітацію професійних умов, що максимально наближені до реальних; проблемний характер ситуацій, що моделюються; наявність ролей та їх чіткий розподіл між учасниками; опис структури та сценарію гри; відповідність кількості учасників завданням квесту, кількості інформації, меті проведення тощо; відповідність програмі курсу (поліцейський квест має бути засобом відтворення курсантами тих професійних ситуацій, які стосуються теми чи комплексу тем, що вивчаються); наявність критеріїв оцінки дій учасників.

5.3. ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО КВЕСТУ

Залежно від цілей, на досягнення яких спрямовано поліцейський квест, його різновиду чи з огляду на існування інших факторів деякі етапи чи складові вказаних етапів поліцейського квесту можуть не враховуватися, перетворюючи традиційний поліцейський квест на ділову гру зі спрощеною моделлю тощо.

Під час організації та проведення поліцейського квесту викладач має пам'ятати, що максимальна ефективність поліцейського квесту як навчального прийому досягається лише за умови реалізації всіх його етапів.

Перший (організаційно-підготовчий) етап складається з двох блоків: організаційно-методичного (розроблення поліцейського квесту) та пояснювального (введення в гру), визначення теми, мети та виду квесту.

Визначення сюжету, завдань та ролей учасників. Надання курсантам списку ролей (від двох і більше), відповідно до яких вони можуть виконати завдання, для кожної ролі підготовка чіткого плану роботи і конкретних завдань.

Складання плану роботи (з урахуванням зайнятості курсантів і визначення часу, необхідного для виконання завдань). Визначення термінів реалізації квесту.

Розроблення і створення додаткової необхідної документації (пам'ятки, рекомендації, інструкції, шаблони та ін.) Що має бути доступна учасникам до початку поліцейського квесту.

Розроблення вхідних і вихідних анкет (визначення потреб курсантів, обізнаність з обраною теми, отримані знання тощо). Отримання інформації із вхідної анкети щодо потреб курсантів, їх готовності до колективної діяльності, рівня компетентності відповідно до поставлених завдань. У вихідній анкеті здійснення моніторингу досягнень курсантів.

Підготовка списку інформаційних джерел, інтернет-ресурсів тощо.

Розроблення критеріїв оцінювання діяльності курсантів. Чітке відокремлення та оцінка конкретних відповідей, питань, практичних дій, підготовлених матеріалів та ініціативності курсантів тощо.

Другий етап (реалізації) проведення – це процес пошуку рішень чи виконання поставлених поліцейським квестом завдань, що перетворюється на скоординовану дію його учасників.

Починається з ознайомлення курсантів із сюжетом, головними питаннями, організаційними моментами, інструкціями (пам'ятками) до завдань.

Проведення та аналіз вхідної анкети.

Коригування сюжету і завдань квесту на основі вхідної анкети (за необхідності).

Об'єднання курсантів у групи (за необхідності) і розподіл завдань між ними. При об'єднанні курсантів у групи обов'язковість урахування рівня їх навчальних досягнень (об'єднання в групу різнорівневих курсантів чи курсантів одного рівня), визначення форм роботи, що сприятимуть більш повній реалізації завдань профільної підготовки: індивідуальної, парної чи роботи в міні-групі тощо.

Ознайомлення курсантів із критеріями оцінювання і вимогами щодо виконання завдання та його документального оформлення.

Визначення критеріїв оцінювання за загально визначеною шкалою оцінювання практичних занять, які відомі кожному учаснику.

Проведення у відкритому форматі консультацій із курсантами на етапі реалізації квесту.

Супровід проходження курсантами квесту.

Третій (закупочний) етап передбачає розбір поліцейського квесту, що включає в себе обмін думками, дискутування, захист учасниками своїх рішень і висновків, підбиття остаточного підсумку результатів гри.

Проведення та аналіз вихідної анкети й узагальнення результатів вихідного анкетування у вигляді діаграм, схем тощо.

Формулювання висновків. Акцентування уваги курсантів на результатах їх навчання в процесі проходження поліцейського квесту, проблемах, що виникали при виконанні завдань, отриманому досвіді. Наявність у висновках прикладу оформлення результатів виконання завдання, шляхів подальшої самостійної роботи із зазначеної теми і галузі практичного застосування отриманих результатів.

Оцінка виконаної роботи відповідно до загальноприйнятої шкали оцінки практичних занять, заліків або іспитів.

Нагородження переможців. Курсанти отримують не тільки оцінки, а й грамоти/дипломи. Організація конференції, круглого столу, оголошення результатів на засіданні наукового товариства тощо.

Успішна реалізація останнього етапу поліцейського квесту є необхідною передумовою для ефективного засвоєння набутих курсантами знань, поглиблених умінь та навичок.

6. ДОКУМЕНТАЦІЯ ПРАКТИКИ (ВЗІРЦІ ДОКУМЕНТІВ)

Додаток 1

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник кафедри _____

_____

(посада, звання, П.І.Б.)

_____

(підпис, дата)

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН

проходження _____ практики _____
(звання, П.І.Б.)

_____

(повне найменування навчального підрозділу)

Строк (термін) проходження практики _____

№ з/п	Заплановані заходи	Примітка
1		
2		
3		
4		
5		

Курсант

_____

(звання)

_____

(підпис)

_____

(П.І.Б.)

_____

(дата)

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ

_____ (повне найменування ЗВО)

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

_____ (вид і назва практики)

Курсант _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

інститут, факультет _____

кафедра _____

освітній ступінь _____

спеціальність _____ (назва)

_____ курс, група _____

Наказ про закріплення за підрозділом, у якому буде організовано практику

_____ (найменування підрозділу, номер та дата видання наказу)

Строк проведення практики з _____ до _____.

**Відгук і оцінка роботи курсанта на практиці від керівника практики
від територіального підрозділу поліції**

Відгук осіб, які перевіряли проходження практики

Висновок керівника практики від ЗВО

Дата складання заліку «_____» _____ 20__ року

Оцінка:

за національною шкалою (словами)	кількість балів (цифрама і словама)	за шкалою ECTS

Керівник практики від ЛьвДУВС

_____ (підпис)   _____ (прізвище та ініціали)

Примітки:

- Щоденник заповнюється курсантом особисто, крім розділу відгуку осіб, які перевіряли проходження практики.
- Формат бланка щоденника А5 (148×210 мм), брошура 8 сторінок разом з обкладинкою з карткового паперу.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Керівник територіального органу поліції

_____
(посада, звання, П.І.Б.)

_____
(підпис, дата)

М.П.

ЗВІТ
за результатами проходження практики

_____
(звання, П.І.Б., повне найменування навчального підрозділу)

Зміст звіту

Курсант

_____
(звання)

_____
(підпис)

_____
(П.І.Б.)

_____
(дата)

Керівник практики від
територіального підрозділу поліції

_____
(звання)

_____
(підпис)

_____
(П.І.Б.)

_____
(дата)

ПОГОДЖЕНО
Керівник територіального підрозділу
поліції, де організовано проходження практики

_____
(звання)

_____
(підпис)

_____
(П.І.Б.)

_____
(дата)

ЗАТВЕРДЖУЮ

_____
_____
_____

«___» _____ 20__ р.
(місце гербової печатки підрозділу)

**Відгук-характеристика
на**

курсанта _____
(посада, звання, прізвище)

У характеристиці мають знайти відображення:

- розуміння задач, які стоять перед НП в сучасних умовах;
- якість виконання програми практики;
- знання нормативних актів і вміння застосовувати їх на практиці;
- організаторські здібності;
- вміння планувати роботу, розробляти процесуальні документи;
- морально-вольові якості, дисциплінованість, самостійність в рішеннях;
- витримка, тактовність, загальний рівень культури;
- підготовленість до практичної діяльності;
- оцінка за практику (за п'ятибальною системою).

Керівник практики _____

_____
_____

«___» _____ 20__ р.

ВКЛАДИШ

до службового посвідчення _____
(серія, номер)

Курсант _____
(звання, П.І.Б.)

є практикантом на посаді _____

_____
(найменування підрозділу, посади)

Дійсний до _____ при пред'явленні службового посвідчення.

Керівник кадрового підрозділу поліції

_____
(звання)

_____
(підпис)

_____
(П.І.Б.)

М.П.

7. МЕТОДИЧІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Витяги з нормативно-правових актів

Під час проходження навчальної практики курсанти керуються основними нормативно-правовими актами, які викладені нижче та настановами керівника практики.

Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року

Стаття 1. Національна поліція України

1. Національна поліція України (далі – поліція) – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

2. Діяльність поліції спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України згідно із законом.

Стаття 2. Завдання поліції

1. Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Стаття 18. Основні обов'язки поліцейського

1. Поліцейський зобов'язаний:

1) неухильно дотримуватися положень Конституції України, законів України та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського;

2) професійно виконувати свої службові обов'язки відповідно до вимог нормативно-правових актів, посадових (функціональних) обов'язків, наказів керівництва;

3) поважати і не порушувати прав і свобод людини;

4) надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я;

5) зберігати інформацію з обмеженим доступом, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків;

б) інформувати безпосереднього керівника про обставини, що унеможливають його подальшу службу в поліції або перебування на займаній посаді.

2. Поліцейський на всій території України незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу доби в разі звернення до нього будь-якої особи із заявою чи повідомленням про події, що загрожують особистій чи публічній безпеці, або в разі безпосереднього виявлення таких подій зобов'язаний вжити необхід-

них заходів з метою рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, і повідомити про це найближчий орган поліції.

3. Звертаючись до особи, або у разі звернення особи до поліцейського, поліцейський зобов'язаний назвати своє прізвище, посаду, спеціальне звання та пред'явити на її вимогу службове посвідчення, надавши можливість ознайомитися з викладеною в ньому інформацією, не випускаючи його з рук.

4. Додаткові обов'язки, пов'язані з проходженням поліцейським служби в поліції, можуть бути покладені на нього виключно законом.

Стаття 23. Основні повноваження поліції

1. Поліція відповідно до покладених на неї завдань:

1) здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень;

2) виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення;

3) вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення;

4) вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;

5) здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події;

6) здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності;

7) розшукує осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від виконання кримінального покарання, пропали безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом;

8) у випадках, визначених законом, здійснює провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймає рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечує їх виконання;

9) доставляє у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення;

10) вживає заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях;

11) регулює дорожній рух та здійснює контроль за дотриманням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі;

12) здійснює супроводження транспортних засобів у випадках, визначених законом;

13) видає відповідно до закону дозволу на рух окремих категорій транспортних засобів; у випадках, визначених законом, видає та погоджує дозвільні документи у сфері безпеки дорожнього руху;

14) вживає всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи ад-

міністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я;

15) вживає заходів для визначення осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе; встановлює особу за невпізнаним трупом;

16) забезпечує безпеку взятих під захист осіб на підставах та в порядку, визначених законом;

17) у межах своєї компетенції, визначеної законом, здійснює контроль за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, вживає заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням серед дітей, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у виді позбавлення волі;

18) вживає заходів для запобігання та припинення насильства в сім'ї;

19) здійснює охорону об'єктів права державної власності у випадках та порядку, визначених законом та іншими нормативно-правовими актами, а також бере участь у здійсненні державної охорони;

20) здійснює на договірних засадах охорону фізичних осіб та об'єктів права приватної і комунальної власності;

21) здійснює контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвоільна система органів внутрішніх справ;

22) здійснює у визначеному законом порядку приймання, зберігання та знищення вилученої, добровільно зданої або знайденої вогнепальної, газової, холодної та іншої зброї, боєприпасів, набоїв, вибухових речовин та пристроїв, наркотичних засобів або психотропних речовин;

23) здійснює контроль у межах своєї компетенції, визначеної законом, за дотриманням вимог режиму радіаційної безпеки у спеціально визначеній зоні радіоактивного забруднення;

24) сприяє забезпеченню відповідно до закону правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх оголошення на всій території України або в окремій місцевості;

25) виконує в межах компетенції запити органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону та міжнародних договорів України.

26) здійснює оперативно-розшукову діяльність відповідно до закону.

26) вживає заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку під час примусового виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб), а також вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю державних виконавців, приватних виконавців та інших осіб, які беруть участь у вчиненні виконавчих дій, здійснює привід у виконавчому провадженні.

Залучення для проведення виконавчих дій працівників поліції здійснюється за вмотивованою постановою виконавця, яка надсилається керівнику територіального органу поліції за місцем проведення відповідної виконавчої дії. Відмова у залученні поліції для проведення виконавчих дій допускається лише з підстав залучен-

ня особового складу даного територіального органу поліції до припинення групового порушення громадської безпеки і порядку чи масових заворушень, а також для подолання наслідків масштабних аварій чи інших масштабних надзвичайних ситуацій.

ПОЛІЦЕЙСЬКІ ЗАХОДИ

Стаття 29. Вимоги до поліцейського заходу

1. Поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень.

2. Поліцейський захід застосовується виключно для виконання повноважень поліції. Обраний поліцейський захід має бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним.

3. Обраний поліцейський захід є законним, якщо він визначений законом. Поліцейському заборонено застосовувати будь-які інші заходи, ніж визначені законами України.

4. Обраний поліцейський захід є необхідним, якщо для виконання повноважень поліції неможливо застосувати інший захід або його застосування буде неефективним, а також якщо такий захід заподіє найменшу шкоду як адресату заходу, так і іншим особам.

5. Застосований поліцейський захід є пропорційним, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам і свободам людини або інтересам суспільства чи держави, не перевищує блага, для захисту якого він застосований, або створеної загрози заподіяння шкоди.

6. Обраний поліцейський захід є ефективним, якщо його застосування забезпечує виконання повноважень поліції.

7. Поліцейський захід припиняється, якщо досягнуто мети його застосування, якщо неможливість досягнення мети заходу є очевидною або якщо немає необхідності у подальшому застосуванні такого заходу.

Стаття 30. Види поліцейських заходів

1. Поліція для виконання покладених на неї завдань вживає заходів реагування на правопорушення, визначені Кодексом України про адміністративні правопорушення та Кримінальним процесуальним кодексом України, на підставі та в порядку, визначених законом.

2. Поліція для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення також застосовує в межах своєї компетенції поліцейські превентивні заходи та заходи примусу, визначені цим Законом.

3. Поліція для виконання покладених на неї завдань може застосовувати інші заходи, визначені окремими законами.

4. Якщо поліцейського неможливо ідентифікувати за зовнішніми ознаками, він зобов'язаний пред'явити особі документ, що посвідчує його повноваження.

Стаття 31. Превентивні поліцейські заходи

1. Поліція може застосовувати такі превентивні заходи:

1) перевірка документів особи;

- 2) опитування особи;
- 3) поверхнева перевірка і огляд;
- 4) зупинення транспортного засобу;
- 5) вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території;
- 6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю;
- 7) проникнення до житла чи іншого володіння особи;
- 8) перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ;
- 9) застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;
- 10) перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб;
- 11) поліцейське піклування.

2. Під час проведення превентивних поліцейських заходів поліція зобов'язана повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи.

Стаття 32. Перевірка документів особи

1. Поліцейський має право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи, у таких випадках:

- 1) якщо особа володіє зовнішніми ознаками, схожими на зовнішні ознаки особи, яка перебуває в розшуку, або безвісно зниклої особи;
- 2) якщо існує достатньо підстав вважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення;
- 3) якщо особа перебуває на території чи об'єкті із спеціальним режимом або в місці здійснення спеціального поліцейського контролю;
- 4) якщо в особі є зброя, боєприпаси, наркотичні засоби та інші речі, обіг яких обмежений або заборонений, або для зберігання, використання чи перевезення яких потрібен дозвіл, якщо встановити такі права іншим чином неможливо;
- 5) якщо особа перебуває в місці вчинення правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди, іншої надзвичайної події;
- 6) якщо зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу або дії особи дають достатні підстави вважати, що особа причетна до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення.

Стаття 33. Опитування особи

1. Поліцейський може опитати особу, якщо існує достатньо підстав вважати, що вона володіє інформацією, необхідною для виконання поліцейських повноважень.

Для опитування поліцейський може запросити особу до поліцейського приміщення.

2. Надання особою інформації є добровільним. Особа може відмовитися від надання інформації. Проведення опитування неповнолітніх допускається тільки за участю батьків (одного з них), іншого законного представника або педагога.

3. Перед проведенням опитування особи поліцейський роз'яснює їй підстави та мету застосування поліцейського заходу, якщо це не перешкодить виконанню поліцією повноважень, покладених на неї цим Законом.

Стаття 34. Поверхнева перевірка

1. Поверхнева перевірка як превентивний поліцейський захід є здійсненням візуального огляду особи, проведенням по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, візуальним оглядом речі або транспортного засобу.

2. Поліцейський для здійснення поверхневої перевірки особи може зупиняти осіб та/або оглядати їх, якщо існує достатньо підстав вважати, що особа має при собі річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб.

3. Поверхнева перевірка здійснюється поліцейським відповідної статі. У невідкладних випадках поверхневу перевірку може здійснити будь-який поліцейський лише з використанням спеціального приладу або засобу.

4. Поліцейський може здійснювати поверхневу перевірку речі або транспортного засобу:

1) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться правопорушник або особа, свобода якої обмежується в незаконний спосіб;

2) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб;

3) якщо існує достатньо підстав вважати, що річ або транспортний засіб є знаряддям вчинення правопорушення та/або знаходиться в тому місці, де може бути скоєно кримінальне правопорушення, для запобігання якого необхідно провести поверхневу перевірку.

5. Поверхнева перевірка речі або транспортного засобу здійснюється шляхом візуального огляду речі та/або транспортного засобу або візуального огляду салону та багажника транспортного засобу. Поліцейський при здійсненні поверхневої перевірки має право вимагати відкрити кришку багажника та/або двері салону.

6. Під час поверхневої перевірки речі або транспортного засобу особа повинна самостійно показати поліцейському вміст особистих речей чи транспортного засобу.

7. При виявленні в ході поверхневої перевірки будь-яких слідів правопорушення поліцейський забезпечує їх схоронність та огляд відповідно до вимог статті 237 Кримінального процесуального кодексу України.

Стаття 35. Зупинення транспортного засобу

1. Поліцейський може зупиняти транспортні засоби у разі:

1) якщо водій порушив Правила дорожнього руху;

2) якщо є очевидні ознаки, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу;

3) якщо є інформація, що свідчить про причетність водія або пасажирів транспортного засобу до вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, або якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб чи вантаж можуть бути об'єктом чи знаряддям учинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення;

- 4) якщо транспортний засіб перебуває в розшуку;
  - 5) якщо необхідно здійснити опитування водія чи пасажирів про обставини вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, свідками якого вони є або могли бути;
  - б) якщо необхідно залучити водія транспортного засобу до надання допомоги іншим учасникам дорожнього руху або поліцейським або як свідка під час оформлення протоколів про адміністративні правопорушення чи матеріалів дорожньо-транспортних пригод;
  - 7) якщо уповноважений орган державної влади прийняв рішення про обмеження чи заборону руху;
  - 8) якщо спосіб закріплення вантажу на транспортному засобі створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху;
  - 9) порушення порядку визначення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв.
2. Поліцейський зобов'язаний поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним транспортного засобу з детальним описом підстави зупинки, визначеної у цій статті.

Стаття 36. Вимога залишити місце і обмеження доступу на визначену територію

1. Поліцейський уповноважений вимагати від особи (осіб) залишити визначене місце на певний строк або заборонити чи обмежити особам доступ до визначеної території або об'єктів, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей, для збереження та фіксації слідів правопорушення.
2. Поліцейський може обмежувати або забороняти рух транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних доріг у разі затримання осіб відповідно до закону, під час аварій, інших надзвичайних ситуацій, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей.

Стаття 37. Обмеження пересування особи чи транспортного засобу або фактичного володіння річчю

1. Поліція уповноважена затримувати особу на підставах, у порядку та на строки, визначені Конституцією України, Кримінальним процесуальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення, а також іншими законами України.
2. Відлік часу утримання затриманої фізичної особи в спеціально відведених для цього приміщеннях рахується з моменту її фактичного затримання.
3. У випадках, визначених частиною другою цієї статті, поліцейські повинні негайно викликати медичних працівників до місця фактичного знаходження таких осіб, а також, за можливості, поінформувати членів сім'ї.
4. Поліцейський може тимчасово обмежити фактичне володіння річчю або пересування транспортного засобу для запобігання небезпеці, якщо є достатні підстави вважати, що річ або транспортний засіб можуть бути використані особою з метою посягання на своє життя і здоров'я або на життя чи здоров'я іншої людини, або пошкодження чужої речі. На вимогу особи поліцейський зобов'язаний повідомити про причини застосування ним відповідних заходів.

Обмеження фактичного володіння річчю здійснюється на підставах та в порядку, визначених Кримінальним процесуальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення.

5. Обмеження фактичного володіння річчю здійснюється шляхом вилучення речі в її фактичного володільця, обмеження її перенесення або перевезення.

Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника про тимчасове обмеження фактичного володіння річчю особи, а також зобов'язаний скласти протокол про здійснення тимчасового обмеження фактичного володіння річчю та вручити протокол цій особі.

6. Тимчасове обмеження пересування особи та перенесення або перевезення речі негайно припиняється, якщо немає необхідності здійснювати такий захід.

Стаття 38. Проникнення до житла чи іншого володіння особи

1. Поліція може проникнути до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду лише в невідкладних випадках, пов'язаних із:

- 1) рятуванням життя людей та цінного майна під час надзвичайних ситуацій;
- 2) безпосереднім переслідуванням осіб, підозрюваних у вчиненні злочину;
- 3) припиненням злочину, що загрожує життю осіб, які знаходяться в житлі або іншому володінні.

2. Проникнення поліцейського до житла чи іншого володіння особи не може обмежувати її права користуватися власним майном.

3. Про застосування вказаного поліцейського заходу обов'язково складається протокол.

Стаття 39. Перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ

1. Поліція в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України, може оглядати за участю адміністрації (керівництва) юридичних осіб, фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб – підприємців) чи їх уповноважених представників приміщення, де знаходяться зброя, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила або порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поведження з ними та правил їх використання.

2. Поліція може оглядати зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, що знаходяться у фізичних та юридичних осіб, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання та використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, з метою перевірки дотримання правил поведження з ними та правил їх використання.

3. Поліція відповідно до порядку, визначеного Міністерством внутрішніх справ України, вилучає зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також опечатує і закриває об'єкти, де вони зберігаються чи використовуються (у тому числі стрілецькі тири, стрільбища невійськового призначення, мисливські стенди, підприємства і майстерні з виготовлення та ремонту зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, магазини, у яких здійснюється їх продаж, піротех-

нічні майстерні, пункти вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування) у випадку виявлення порушення правил поводження з ними та правил їх використання, що загрожують публічній безпеці, до усунення таких порушень.

4. Поліція інформує відповідний орган Міністерства внутрішніх справ України в односторонній строк про кожен факт виявленого порушення правил зберігання і використання зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, вибухових речовин та матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ.

Стаття 40. Застосування технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису

1. Поліція для забезпечення публічної безпеки і порядку може закріплювати на форменому одязі, службових транспортних засобах, монтувати/розміщувати по зовнішньому периметру доріг і будівель автоматичну фото- і відеотехніку, а також використовувати інформацію, отриману із автоматичної фото- і відеотехніки, що знаходиться в чужому володінні, з метою:

1) попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, забезпечення безпеки осіб;

2) забезпечення дотримання правил дорожнього руху.

2. Інформація про змонтовану/розміщену автоматичну фототехніку і відеотехніку повинна бути розміщена на видному місці.

Стаття 41. Поліцейське піклування

1. Поліцейське піклування може здійснюватися щодо:

1) неповнолітньої особи віком до 16 років, яка залишилася без догляду;

2) особи, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вона утримувалася на підставі судового рішення;

3) особи, яка має ознаки вираженого психічного розладу і створює реальну небезпеку оточуючим або собі;

4) особи, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самостійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі.

Поліцейське піклування має наслідком щодо:

1) осіб, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті, – передання батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування;

2) осіб, зазначених у пунктах 2, 3 частини першої цієї статті, – передання відповідному закладу;

3) осіб, зазначених у пункті 4 частини першої цієї статті, – передання у спеціальний лікувальний заклад чи до місця проживання.

2. Поліцейський зобов'язаний негайно повідомити особі зрозумілою для неї мовою підставу застосування поліцейського заходу, а також роз'яснити право отримувати медичну допомогу, давати пояснення, оскаржувати дії поліцейського, негайно повідомити інших осіб про її місце перебування.

Повідомлення про права і їх роз'яснення поліцейським може не проводитися у випадку, коли є достатні підстави вважати, що особа не може усвідомлювати свої дії і керувати ними.

3. Поліцейський уповноважений вилучити у особи зброю чи інші предмети, якими особа може завдати шкоди оточуючим чи собі, незалежно від того, чи заборонені вони в обігу.

Поліцейському заборонено здійснювати обшук особи, щодо якої здійснюється поліцейське піклування.

4. Про застосування поліцейського піклування складається протокол, в якому зазначаються: місце, дата і точний час (година і хвилини) застосування поліцейського заходу; підстави застосування; опис вилученої зброї чи інших предметів; клопотання, заяви чи скарги особи, якщо такі надходили, наявність чи відсутність видимих тілесних ушкоджень.

Протокол підписується поліцейським і особою. Копія протоколу негайно під розпис вручається особі. Протокол може не надаватися особі для підписання, а його копія – вручатися особі у випадку, коли є достатні підстави вважати, що вона не може усвідомлювати свої дії і керувати ними. У такому випадку протокол надається особі чи органу, передбаченому абзацом другим частини першої цієї статті.

5. Про кожне застосування поліцейського заходу поліцейський одразу повідомляє за допомогою технічних засобів відповідального поліцейського в підрозділі поліції.

У разі наявності достатніх підстав вважати, що передання особи тривало довше, ніж це необхідно, відповідальний поліцейський в підрозділі поліції зобов'язаний провести перевірку для вирішення питання про відповідальність винуватих у цьому осіб.

6. Поліцейський зобов'язаний надати особі можливість негайно повідомити про своє місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи.

Поліцейський зобов'язаний негайно повідомити батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та піклування про місце перебування неповнолітньої особи.

Стаття 42. Поліцейські заходи примусу

1. Поліція під час виконання повноважень, визначених цим Законом, уповноважена застосовувати такі заходи примусу:

- 1) фізичний вплив (сила);
- 2) застосування спеціальних засобів;
- 3) застосування вогнепальної зброї.

2. Фізичним впливом є застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників.

3. Спеціальні засоби як поліцейські заходи примусу – це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин.

4. Для виконання своїх повноважень поліцейські можуть використовувати такі спеціальні засоби:

- 1) гумові та пластикові кийки;
- 2) електрошокові пристрої контактної та контактнo-дистанційної дії;
- 3) засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо);
- 4) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії;
- 5) засоби примусової зупинки транспорту;
- 6) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби;
- 7) службові собаки та службові коні;
- 8) пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії;
- 9) засоби акустичного та мікрохвильового впливу;
- 10) пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень;
- 11) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії;
- 12) засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами;
- 13) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби.

5. Поліцейський за жодних обставин не може застосовувати заходи примусу, не визначені цим Законом.

6. Не є заходом примусу використання поліцейським засобів індивідуального захисту (шоломів, бронезилетів та іншого спеціального екіпірування).

7. Поліцейський зобов'язаний негайно зупинити застосування певного виду заходу примусу в момент досягнення очікуваного результату.

8. Норми забезпечення підрозділів поліції спеціальними засобами та вогнепальною зброєю встановлюються Міністром внутрішніх справ України.

Стаття 43. Порядок застосування поліцейських заходів примусу

1. Поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи чи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є не виправданим або неможливим.

2. Попередження може бути зроблено голосом, а за значної відстані або звернення до великої групи людей – через гучномовні установки, підсилювачі звуку.

3. Вид та інтенсивність застосування заходів примусу визначаються з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення та індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення.

4. Поліцейські зобов'язані надавати невідкладну медичну допомогу особам, які постраждали в результаті застосування заходів примусу.

5. Заборонено застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або поліцейських, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо.

Стаття 44. Застосування фізичної сили

1. Поліцейський може застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою), для забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб, припинення правопорушення, затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом.

2. Поліцейський зобов'язаний письмово повідомити свого керівника, а той зобов'язаний повідомити прокурора про завдання особі тілесних ушкоджень унаслідок застосування фізичної сили.

Стаття 45. Застосування спеціальних засобів

1. Поліцейський для забезпечення публічної безпеки і порядку застосовує спеціальні засоби, визначені цим Законом.

2. Поліцейський уповноважений застосовувати спеціальні засоби тільки у разі, якщо він пройшов відповідну спеціальну підготовку.

3. Загальні правила застосування спеціальних засобів:

1) кайданки та інші засоби обмеження рухомості застосовуються:

а) до особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення та чинить опір поліцейському або намагається втекти;

б) під час затримання особи;

в) під час конвоювання (доставляння) затриманого або заарештованого;

г) якщо особа своїми небезпечними діями може завдати шкоду собі і оточуючим;

г) проведення процесуальних дій з особами у випадках, коли вони можуть створити реальну небезпеку оточуючим або собі;

2) гумові та пластикові кийки застосовуються для:

а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

б) затримання особи, яка вчинила правопорушення і чинить злісну непокору законній вимозі поліцейського;

в) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

3) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії, застосовуються для:

а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

б) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

4) засоби примусової зупинки транспорту застосовуються для примусової зупинки транспортного засобу, водій якого не виконав законні вимоги поліцейського щодо зупинки транспортного засобу, або якщо дії водія транспортного засобу створюють загрозу життю чи здоров'ю людини;

5) пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень застосовуються для:

а) затримання особи;

б) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи, яка знаходиться у приміщенні;

- б) електрошокові пристрої контактної та контактнo-дистанційної дії застосовуються для:
- а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;
  - б) відбиття нападу тварини, що загрожує життю і здоров'ю особи чи поліцейського;
- 7) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби застосовуються для:
- а) маркування особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;
  - б) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень з метою подальшого виявлення осіб та затримання, а також контролю за переміщенням речей;
- 8) пристрої, гранати та боеприпаси світлозвукової дії, засоби акустичного та мікрохвильового впливу застосовуються для:
- а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;
  - б) затримання особи, яка чинить збройний опір, або з метою примусити таку особу залишити територію (транспортний засіб, будівлю, споруду, земельну ділянку), де перебуває така особа;
  - в) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи, яка знаходиться у приміщенні;
- 9) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби застосовуються для:
- а) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;
  - б) відбиття групового нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей;
  - в) примусової зупинки транспортного засобу, водій якого не виконав законні вимоги поліцейського зупинитися;
  - г) затримання озброєної особи, яка підозрюється у вчиненні злочину;
- 10) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, застосовуються для:
- а) захисту від нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;
  - б) відбиття збройного нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також для звільнення їх у разі захоплення;
  - в) затримання особи, яка підозрюється у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;
  - г) затримання особи, яка чинить збройний опір або намагається втекти з-під варти;
  - г) затримання озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю чи здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;
  - д) подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил;
  - е) знешкодження тварини, яка загрожує життю чи здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;
  - е) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

ж) відбиття групового нападу, що загрожує життю чи здоров'ю людей;

11) засоби, споряджені безпечними димоутворювальними препаратами, застосовуються для:

а) забезпечення маскуванню дій поліцейських, спрямованих на затримання особи, яка чинить збройний опір, або для того, щоб примусити таку особу залишити територію (транспортний засіб, будівлю, споруду, земельну ділянку), на якій вона перебуває;

б) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи;

12) службовий собака застосовується під час:

а) патрулювання;

б) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;

в) під час конвоювання (доставлення) затриманої або заарештованої особи;

г) для відбиття нападу на особу та/або поліцейського;

13) службовий кінь застосовується під час:

а) патрулювання;

б) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення.

4. Поліції (поліцейському) заборонено:

1) наносити удари гумовими (пластиковими) кийками по голові, шії, ключичній ділянці, статевих органах, попереку (куприку) і в живіт;

2) під час застосування засобів, споряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії, здійснювати прицільну стрільбу по людях, розкидання і відстрілювання гранат у натовп, повторне застосування їх у межах зони ураження в період дії цих речовин;

3) відстрілювати патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, з порушенням визначених технічними характеристиками вимог щодо відстані від особи та стрільби в окремі частини голови і тіла людини;

4) застосовувати водомети при температурі повітря нижче +10°C;

5) застосовувати засоби примусової зупинки транспорту для примусової зупинки мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів, транспортного засобу, що здійснює пасажирські перевезення, а також застосовувати такі засоби на гірських шляхах або ділянках шляхів з обмеженою видимістю, залізничних переїздах, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях;

б) застосовувати кайданки більше ніж 2 години безперервного використання або без послаблення їх тиску.

5. Застосування малогабаритного підривного пристрою для відкриття приміщень є виправданим, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам та інтересам, є меншою, ніж шкода, яку вдалося відвернути.

6. Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника про застосування до особи спеціального засобу.

Якщо поліцейський заподіяв особі поранення або каліцтво внаслідок застосування до неї спеціального засобу, керівник такого поліцейського зобов'язаний негайно повідомити про це відповідного прокурора.

7. Допустимі параметри спеціальних засобів у частині їх фізичного, хімічного та іншого впливу на організм людини визначаються уповноваженими установами

центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

8. Правила зберігання, носіння та застосування спеціальних засобів, що є на озброєнні поліції, визначаються нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Стаття 46. Застосування вогнепальної зброї

1. Застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу.

2. Поліцейський уповноважений на зберігання, носіння вогнепальної зброї, а також на її застосування і використання лише за умови що він пройшов відповідну спеціальну підготовку.

3. Порядок зберігання і носіння вогнепальної зброї, що знаходиться в розпорядженні поліцейського, перелік вогнепальної зброї та боєприпасів, що використовуються в діяльності поліції, та норми їх належності встановлюються Міністром внутрішніх справ України.

4. Поліцейський уповноважений у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю:

1) для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю;

2) для захисту осіб від нападу, що загрожує їхньому життю чи здоров'ю;

3) для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі;

4) для відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення;

5) для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

б) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського;

7) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського.

5. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки після попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір використання заходу примусу, визначеного цією статтею.

6. Застосування вогнепальної зброї без попередження допускається:

1) при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;

2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;

3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;

4) якщо особа чинить збройний опір;

5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

7. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу.

8. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю у разі збройного нападу, якщо відвернення чи припинення відповідного нападу неможливо досягнути іншими засобами.

9. Поліцейському заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогненебезпечних та вибухо-небезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності.

10. Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомляти свого керівника про застосування вогнепальної зброї, а також негайно повідомити свого керівника про активне застосування вогнепальної зброї, який, у свою чергу, зобов'язаний поінформувати центральний орган управління поліції та відповідного прокурора.

11. Поліцейський може взяти до рук вогнепальну зброю і привести її у готовність, якщо вважає, що в обстановці, що склалася, можуть виникнути підстави для її застосування.

12. Під час затримання осіб, щодо яких у поліцейського виникла підозра у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, а також під час перевірки документів у таких осіб поліцейський може привести в готовність вогнепальну зброю та попередити особу про можливість її застосування.

Спроба особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену поліцейським відстань, чи доторкнутися до зброї є підставою для застосування вогнепальної зброї поліцейським.

13. Поліцейський може використати вогнепальну зброю для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил, або для знешкодження тварини, яка загрожує життю чи здоров'ю поліцейського та інших осіб.

Інструкція з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: затверджено наказом МВС України, від 16.02.2018 № 111

(витяг)

II. Основні завдання органів (підрозділів) поліції щодо реагування на правопорушення або події та оперативного інформування чергових служб вищого рівня

6. Поліцейський незалежно від місцеперебування після отримання доручення диспетчера або оперативного чергового щодо реагування на правопорушення або подію зобов'язаний негайно здійснити всі необхідні заходи щодо безумовного виконання такого доручення.

Х. Порядок організації дій працівників слідчо-оперативної групи щодо реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події

1. Працівникам та поліцейським, що перебувають у складі СОГ, у разі отримання від диспетчера (оперативного чергового) за допомогою планшетного пристрою або іншим шляхом завдання про здійснення реагування на правопорушення або подію, необхідно:

1) за наявності планшетного пристрою проставити в системі ІПП відповідні відмітки про прийняття виклику, прибуття на місце події, закінчення виконання завдання, обставини правопорушення та результати реагування;

2) негайно виїхати на місце події. Час збору до виїзду для основних і додаткових СОГ при чергуванні за місцем розташування підрозділу – до 5 хвилин; при перебуванні за місцем проживання – до 20 хвилин;

3) після прибуття на місце події слідчий або уповноважена старшим СОГ особа негайно інформує оперативного чергового (диспетчера) про час фактичного прибуття, обставини та попередню кваліфікацію вчиненого кримінального правопорушення та за наявності підстав про залучення додаткових сил і засобів для документування обставин учиненого кримінального правопорушення;

4) після з'ясування обставин події слідчий або уповноважена старшим СОГ особа (за необхідності) додатково інформує оперативного чергового (диспетчера) щодо уточнення кваліфікації кримінального правопорушення. Після закінчення роботи на місці події старший СОГ доповідає про це оперативному черговому (диспетчеру) та діє за його вказівками;

5) на місці події члени СОГ та інші працівники поліції діють відповідно до вимог Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затвердженої наказом МВС від 07 липня 2017 року № 575;

6) після закінчення обслуговування виклику слідчий або уповноважена старшим СОГ особа за допомогою планшетного пристрою вносить до системи ІПП детальну інформацію про результати виїзду на місце події та вжиті заходи.

2. За відсутності (несправності) планшетного пристрою, нестійкого рухомого (мобільного) зв'язку інформацію в системі ІПП про «призначення», «прийняття», «прибуття» та «виконання» завдання, результати виїзду на місце події та вжиті заходи вносить диспетчер (оперативний черговий) після доповіді слідчого або уповноваженого старшим СОГ працівника.

ХІІІ. Організаційні заходи щодо забезпечення оперативного реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події

14. Під час чергування працівники, які входять до складу СОГ (основної та додаткової), повинні перебувати у службових кабінетах. Якщо службові кабінети розміщені на значній відстані від адмінбудівлі, де розташована чергова слу-

жба органу (підрозділу) поліції, – у кімнаті СОГ або в приміщеннях чергової служби.

З урахуванням наявної штатної чисельності допускається перебування інспекторів-криміналістів (техніків-криміналістів), які входять до складу СОГ, у робочий час - у своїх службових кабінетах, у неробочий час – за місцем проживання.

СОГ чергують цілодобово. Начальник ТВП зі штатною чисельністю до 60 одиниць може дозволити членам СОГ після 20.00, з урахуванням оперативної обстановки, знаходитися за місцем проживання, за умови визначення порядку прибуття зазначених працівників до місця вчинення правопорушення або події.

**Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування
з іншими органами та підрозділами Національної поліції України
в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні
та розслідуванні: затверджено наказом МВС України, від 07.07.2017 № 575
(витяг)**

II. Організація взаємодії при надходженні до органу, підрозділу поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та реагуванні на них

4. Після надходження до органу, підрозділу поліції інформації про вчинення кримінального правопорушення та внесення інформації до ЄРДР під керівництвом начальника органу, підрозділу поліції здійснюється комплекс першочергових заходів та невідкладних слідчих (розшукових) дій, у тому числі за дорученням слідчого, спрямованих на встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, та з'ясування всіх обставин події.

Першочергові заходи та невідкладні слідчі (розшукові) дії можуть передбачати:

- проведення огляду місця події;
- переслідування і затримання правопорушників за слідами або указаними потерпілими і очевидцями напрямками переміщення правопорушника або за результатами роботи службового собаки, організація загороджувальних заходів, у тому числі в місцях можливого перебування або появи правопорушників;
- проведення розшукових заходів у місцях перебування осіб, схильних до вчинення правопорушень (у тому числі збуту викраденого майна);
- виявлення свідків та очевидців події, опитування (у разі внесення відомостей в ЄРДР - допит) з цією метою осіб, які проживають або працюють поблизу місця вчиненого діяння, а також осіб, які могли перебувати на можливих шляхах руху правопорушника до та від місця події;
- установлення базових станцій операторів мобільного (рухомого) зв'язку, що обслуговують територію, на якій знаходиться місце вчинення злочину, та можливих напрямків руху особи, яка його вчинила, а також інших місць з урахуванням обставин кримінального правопорушення;
- проведення поквартирного чи подвірного обходу для збирання відомостей про подію, обстеження місцевості в районі вчинення кримінального правопорушення, виявлення загублених, викинутих правопорушником знарядь учиненого діяння, інших предметів, отримання додаткової інформації про подію та осіб, які вчинили кримінальне правопорушення;

- орієнтування особового складу органів та підрозділів поліції на території обслуговування, на якій учинено кримінальне правопорушення, та суміжних територіях, а також (за необхідності) представників громадськості про характер, час, місце і спосіб учинення кримінального правопорушення, кількість осіб, які його вчинили, їх зовнішність, прикмети викраденого та про інші відомості, що мають значення для встановлення правопорушників та їх розшуку;

- використання можливостей баз (банків) даних єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України та інших інформаційних ресурсів, а також засобів масової інформації;

- перевірку осіб за базами (банками) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України, та іншими інформаційними ресурсами, передбаченими статтями 26, 27 Закону України «Про Національну поліцію»;

- інші передбачені законодавством заходи та дії, необхідні для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила.

У разі якщо в результаті проведених першочергових заходів і невідкладних слідчих (розшукових) дій не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, керівник органу, підрозділу поліції організовує і забезпечує подальшу роботу з розкриття цього кримінального правопорушення.

9. Працівник оперативного підрозділу на місці події:

1) здійснює поквартирний чи подвірний обхід з метою виявлення свідків учиненого кримінального правопорушення, збору відомостей, що можуть бути використані як докази;

2) установлює час, місце і обставини вчинення кримінального правопорушення; кількість осіб, які його вчинили, їх прикмети; наявність у них зброї, транспортних засобів, слідів на одязі чи тілі, які могли залишитися через опір потерпілих або при подоланні перешкод; індивідуальні ознаки викрадених речей; напрямок руху осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, інші відомості, необхідні для їх встановлення; використовує наявні джерела оперативної інформації з метою розкриття кримінального правопорушення;

3) негайно інформує слідчого про одержані дані щодо обставин вчинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, для їх подальшої фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) дій або негласних слідчих (розшукових) дій;

4) виконує письмові доручення слідчого про проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Під час їх виконання користується повноваженнями слідчого.

III. Організація взаємодії при направленні оперативним підрозділом матеріалів за результатами оперативно-розшукової діяльності до органу досудового розслідування.

1. При веденні оперативним підрозділом оперативно-розшукової справи (далі - ОРС) щодо осіб, стосовно яких є дані про участь у підготовці до вчинення злочину, підслідного слідчим органів досудового розслідування Національної поліції України, керівник оперативного підрозділу письмово звертається до керівника органу досудового розслідування про закріплення за цією ОРС слідчого для забезпечення методичного супроводження її реалізації та надання практичної допомоги оперативному підрозділу.

2. Керівник оперативного підрозділу з дотриманням режиму секретності надає слідчому необхідні матеріали ОРС для вивчення та надання у разі потреби рекомендацій щодо фіксації додаткових фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, які засвідчують наявність в їх діях ознак злочину.

3. Матеріали ОРС можуть розглядатися під час оперативної наради за участю керівників оперативного підрозділу, органу досудового розслідування та працівників, які брали участь у їх підготовці, для визначення повноти зібраних матеріалів та наявності підстав для реєстрації в ЄРДР. Одночасно розробляється план заходів з реалізації матеріалів ОРС, який затверджується керівниками органу досудового розслідування та оперативного підрозділу.

4. У разі виявлення під час проведення оперативно-розшукових заходів ознак злочину керівник оперативного підрозділу невідкладно направляє зібрані матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України, до відповідного органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування в порядку, передбаченому КПК України.

VI. Виконання працівниками оперативного підрозділу органу, підрозділу поліції доручень слідчих про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій

1. Під час досудового розслідування кримінальних правопорушень слідчий дає уповноваженим оперативним підрозділам поліції письмові доручення про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій (далі – доручення). У разі створення СОГ слідчий дає доручення про проведення слідчих (розшукових) дій працівникам оперативного підрозділу, включеним до її складу.

2. Не допускається надання слідчим оперативному підрозділу (працівнику оперативного підрозділу – члену СОГ) неконкретизованих доручень та доручень без встановленого строку їх виконання.

3. Працівники оперативних підрозділів не мають права здійснювати процесуальні дії в кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися із клопотанням до слідчого судді чи прокурора.

Доручення слідчого є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом.

4. Доручення, які даються оперативному підрозділу, реєструються в канцелярії територіального органу, підрозділу поліції та передаються в порядку, передбаченому нормативним актом про організацію діловодства.

5. У дорученнях зазначаються найменування кримінального провадження, його реєстраційний номер та дата початку досудового розслідування; правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) КК України; короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення; конкретний перелік слідчих (розшукових) дій чи негласних слідчих (розшукових) дій, які потрібно виконати; інші відомості, необхідні для виконання цих дій.

6. Виконання доручень слідчих повинно здійснюватися у строки, зазначені у дорученнях. У разі неможливості своєчасного виконання доручення продовження строку його виконання письмово погоджується зі слідчим, який дав доручення.

7. Матеріали про виконання доручень слідчих надсилаються до органу досудового розслідування разом із супровідним листом залежно від рівня органу досудового розслідування за підписом керівника структурного підрозділу апарату центрального органу управління поліцією, керівника територіального органу полі-

ції, керівника міжрегіонального територіального органу поліції, керівника територіального (відокремленого) підрозділу, яким виконувалося доручення слідчого. Указані матеріали реєструються в канцелярії відповідного органу, підрозділу поліції.

VII. Організація взаємодії при проведенні окремих слідчих (розшукових) дій та виконанні заходів забезпечення кримінального провадження

1. За наявності достовірної інформації про наміри підозрюваного, до якого застосовано запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою, переховуватися від органів досудового розслідування, незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, експерта, спеціаліста у тому самому кримінальному провадженні, вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, в якому підозрюється, працівник оперативного підрозділу складає мотивований рапорт, який доповідає слідчому для прийняття ним рішення про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на перевірку та фіксацію протиправних дій, та можливість змінити запобіжний захід на більш суворий у порядку, встановленому КПК України.

2. У разі виявлення працівником оперативного підрозділу при виконанні доручення слідчого обставин, що свідчать про необхідність проведення обшуків у житлі чи іншому володінні особи з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте в результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб складається мотивований рапорт, який доповідається керівникові оперативного підрозділу для інформування органу досудового розслідування про необхідність прийняття рішення про проведення обшуку в порядку, встановленому КПК України.

До рапорту приєднуються матеріали, що містять інформацію про житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, в якому планується проведення обшуку, особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться, а також інформацію про речі, документи або осіб, яких планується відшукати.

3. Слідчий, ураховуючи наявну інформацію про можливе знаходження в місці проведення обшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, зброї, боєприпасів, вилучених з обігу предметів і речовин, а також обставини, що можуть перешкодити або ускладнити проведення обшуку, на підставі доручення має право залучити працівників оперативних підрозділів, інших органів та підрозділів поліції для участі в проведенні цієї слідчої (розшукової) дії.

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року

Стаття 41. Оперативні підрозділи

1. Оперативні підрозділи органів Національної поліції, органів безпеки, Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового і митного законодавства, органів Державної кримінально-виконавчої служби України, органів Державної прикордонної служби України здійснюють слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, прокурора, а підрозділ детективів, оперативно-технічний підрозділ та підрозділ

внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України - за письмовим дорученням детектива або прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

2. Під час виконання доручень слідчого, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого. Співробітники оперативних підрозділів (крім підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України) не мають права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора.

3. Доручення слідчого, прокурора щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом.

Стаття 208. Затримання уповноваженою службовою особою

1. Уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, лише у випадках:

1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення;

2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин;

3) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України.

Особливості затримання окремої категорії осіб визначаються главою 37 цього Кодексу.

2. Уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, виключно у випадку, якщо підозрюваний не виконав обов'язки, покладені на нього при обранні запобіжного заходу, або не виконав у встановленому порядку вимог щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує.

3. Уповноважена службова особа, слідчий, прокурор може здійснити обшук затриманої особи з дотриманням правил, передбачених частиною сьомою статті 223 і статтею 236 КПК.

4. Уповноважена службова особа, що здійснила затримання особи, повинна негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, а також роз'яснити право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього, негайно повідомити інших осіб про його затримання і місце перебування відповідно до положень статті 213 цього Кодексу, вимагати перевірку обґрунтованості затримання та інші процесуальні права, передбачені цим Кодексом.

5. Про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, складається протокол, в якому, крім відомостей, передбачених статтею 104 цього Кодексу, зазна-

чаються: місце, дата і точний час (година і хвилини) затримання відповідно до положень статті 209 цього Кодексу; підстави затримання; результати особистого обшуку; клопотання, заяви чи скарги затриманого, якщо такі надходили; повний перелік процесуальних прав та обов'язків затриманого. Протокол про затримання підписується особою, яка його склала, і затриманим. Копія протоколу негайно під розпис вручається затриманому, а також надсилається прокурору.

6. Затримання співробітника кадрового складу розвідувального органу України при виконанні ним своїх службових обов'язків і пов'язані з цим особистий обшук та огляд його речей застосовуються тільки в присутності офіційних представників цього органу.

Стаття 209. Момент затримання

1. Особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою.

Стаття 210. Доставлення до органу досудового розслідування

1. Уповноважена службова особа зобов'язана доставити затриману особу до найближчого підрозділу органу досудового розслідування, в якому негайно реєструються дата, точний час (година і хвилини) доставлення затриманого та інші відомості, передбачені законодавством.

2. Про кожне затримання уповноважена службова особа одразу повідомляє за допомогою технічних засобів відповідальних осіб в підрозділі органу досудового розслідування.

3. У разі наявності підстав для обґрунтованої підозри, що доставлення затриманої особи тривало довше, ніж це необхідно, слідчий зобов'язаний провести перевірку для вирішення питання про відповідальність винуватих у цьому осіб.

Стаття 211. Строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду

1. Строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду не може перевищувати сімдесяти двох годин з моменту затримання, який визначається згідно з вимогами статті 209 цього Кодексу.

2. Затримана без ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше шістдесяти годин з моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ
для вхідного/вихідного контролю знань
курсантів до початку практики та перед її захистом
в оперативних підрозділах по лінії карного розшуку

З курсу оперативно-розшукової діяльності:

1. Структура підрозділів КР, їх права та обов'язки, зокрема функціональні обов'язки оперуповноваженого.
2. Поняття і призначення оперативних та інших обліків, що використовуються в ОРД.
3. Використання заходів оперативно-розшукової діяльності і їх роль у боротьбі зі злочинами загально кримінальної спрямованості.
4. Сутність та поняття конспірації в оперативній роботі. Способи конспірації.
5. Виявлення осіб та фактів, які становлять оперативний інтерес. Коло осіб, які становлять оперативний інтерес. Первинні свідчення, джерела їх отримання і порядок перевірки.
6. Правова основа документування фактів і дій, які становлять оперативний інтерес, та їх суть.
7. Поняття і суть реалізації оперативно-розшукової інформації та її значення.
8. Поняття та сутність оперативно-розшукової тактики і її завдання.
9. Поняття та види оперативно-розшукових планів, вимоги до них.
10. Поняття та зміст гарантій законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності оперативними підрозділами кримінальної поліції.
11. Організація виявлення та розслідування злочинів по лінії карного розшуку.
12. Соціально-правове значення виявлення злочинів підрозділом КР.
13. Об'єктивні та суб'єктивні причини які впливають на виявлення та припинення злочинів по лінії КР.
14. Організація виявлення латентних злочинів.
15. Організаційні основи діяльності поліції в розслідуванні злочинів загально-кримінальної спрямованості.
16. Форми взаємодії слідчого і оперативного працівника при розслідуванні злочинів загально кримінальної спрямованості. Робота слідчо-оперативної групи щодо розслідування злочинів.
17. Особливості планування оперативно-розшукових заходів в процесі виявлення злочинів загально-кримінальної спрямованості.
18. Види контролю начальника територіального підрозділу поліції по розслідуванню злочинів загально-кримінальної спрямованості.
19. Першочергові та наступні оперативно-розшукові заходи щодо виявлення та припинення злочинів загально кримінальної спрямованості.
20. Організаційно-тактичні особливості оперативно-розшукових заходів виявлення та припинення злочинів загально-кримінальної спрямованості.

21. Методика вивчення справ по злочинах минулих років.
22. Особливості планування оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій щодо документування злочинів загально кримінальної спрямованості.
23. Тактичні прийоми виявлення осіб криміногенного складу за показами свідків і очевидців.
24. Тактичні прийоми виявлення злочинців за слідами і предметами, залишених на місці події.
25. Тактичні прийоми виявлення злочинців за викраденими предметами.
26. Тактичні прийоми виявлення злочинців за прикметами зовнішності.
27. Тактичні прийоми виявлення злочинців за слідами, що залишилися на одязі, тілі злочинця.
28. Тактичні прийоми виявлення злочинців за способом та засобами вчинення злочину.
29. Організація взаємодії підрозділів КР з іншими правоохоронними органами при викритті та документуванні злочинів.
30. Здійснення поточного та перспективного планування оперативно-службової діяльності оперуповноваженого КР.
31. Удосконалення розшукової роботи, підготовка управлінських рішень з проблем, які потребують комплексного підходу для їх вирішення.
32. Організація взаємодії з органами досудового слідства, підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, патрульною, спеціальною поліцією, поліцією охорони, спеціального призначення, науково-дослідними установами та установами забезпечення при здійсненні оперативно-службової діяльності, у тому числі за конкретними злочинами.
33. Порядок взаємодії з правоохоронними органами іноземних держав, міжнародними правоохоронними організаціями.
34. Взаємодія із засобами масової інформації з питань інформування громадськості про діяльність підрозділів карного розшуку.
35. Вивчення та аналіз стану злочинності, чинників, що її обумовлюють, прогнозування криміногенної ситуації.
36. Робота з джерелами оперативної інформації та за оперативно-розшуковими справами.
37. Аналіз ефективності використання негласного апарату, проведення оперативних розробок у боротьбі зі злочинністю.